

Verslag erfgoedcommissie 03/06/2026

Aanwezig: Lene Bettens, Jona Broothaerts, Dirk Covent, Axel Meysmans, Mohamed Taieb Mokaddem, Danny Van Campenhout, François Van Lysebetten, Vincent Verhagen, Laura Joosten (consulent bouwkundig erfgoed), Cornelis Vanistendael (stadsarchivaris), Sander Somers (deskundige erfgoed)

Verontschuldigd: Jan De Winter, Luna Fabré, Rik Platteau, Liesbeth Remue, Fatima Ualgasi, François Vande Ven, Willy Willems, Björn Willems, Katrien Vaes

Afwezig: Nancy De Mesmaeker, Emmanuel Lami, John Spruyt, Nadine Van Lierde, Elisabeth Van Son

Notulist: Axel Meysmans

1. Introductie onderzoek onroerend erfgoedbeleid

Laura Joosten werd eind 2024 aangenomen om het onroerend erfgoedbeleid van Stad Vilvoorde onder de loep te nemen. De centrale onderzoeksvragen in dit onderzoek waren de volgende:

- Visie en beleid stad Vilvoorde?
- Interne rolverdeling omtrent onroerend erfgoed?
- Processen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden?
- Samenwerkingsmodaliteiten met externe diensten?

In kader van dit onderzoek werd het huidige beleid geanalyseerd en de verschillende stakeholders bevroegd. Dit resulteerde in een hele reeks aanbevelingen (zie presentatie) en direct uitvoerbare acties, waaronder:

- Aansluiten bij IOED en ERF kan interne diensten (respectievelijk dienst omgeving en dienst gebouwen) versterken met externe expertise mbt onroerend erfgoed.
- Dienst Vrije Tijd krijgt een coördinerende functie m.b.t. erfgoed (onroerend en cultureel). Dienst Vrije Tijd wordt versterkt o.a. door de aanwerving van Sander

Een deel van de aanbevelingen van dit onderzoek werden ondertussen geïmplementeerd, met het overige deel wordt nog aan de slag gegaan.

2. Toelichting dossiers onroerend erfgoed

Stedenbouwkundige verordening

Onroerend erfgoed is niet opgenomen in de huidige stedenbouwkundige verordening. Vanuit dienst omgeving wordt op dit moment gewerkt aan een nieuwe verordening, waarbij het de bedoeling is om erfgoed wel te integreren. In het kader hiervan vond op 26 mei een gesprekstafel plaats met geïnteresseerde leden van de erfgoedcommissie.

Verschillende adviezen vanuit Laura

- Beschrijvende nota moet toegevoegd worden bij het aangeven van erfgoed
- Slopen, verkavelingen, opsplitsingen en gevel/schrijnwerk is niet toegestaan voor erkend OE, enkel mits motivatie
- Het opnemen van een stadslijst/stadscluster → nieuwe wet van maart '26 maakt dit ingewikkelder
- Het aannemen van clusters is moeilijk omdat dit enkel geografisch kan, niet thematisch
- Verstrenging van huidig vastgesteld erfgoed, opneming van nieuw erfgoed is moeilijker want dat moet via de Vlaamse dienst OE

ERF

Provinciale Erfgoedstichting. Beschermen, bewaren, herbestemmen en toegankelijk maken van erfgoed binnen Vlaams-Brabant. Ze nemen voor specifieke dossiers, indien deze door de gemeente in kwestie worden aangereikt en ze geselecteerd worden door adviescommissie van ERF, de taken over van de gemeente. Het budget komt van de gemeente, maar hogere subsidies zijn wel een mogelijkheid.

Samenwerking tussen stad Vilvoorde en ERF gestart op 21/08/2025, waarbij vanuit stad Vilvoorde drie projecten werden voorgesteld:

- Gasthuiskapel
- Ruiterijcomplex
- De Met

College heeft beslist het Ruiterijcomplex naar voren te schuiven en het is goedgekeurd door ERF. Een “optimalisatiestudie” wordt opgesteld door Laura.

Kerkenbeleidsplan

Het vorige kerkenbeleidsplan dateerde uit 2018, een nieuwe versie was verplicht tegen 1 juni 2025. Stad Vilvoorde en de verschillende kerkbesturen werkten samen aan een breed gedragen kerkenbeleidsplan.

Algemene insteek: de kerken met een actieve liturgische functie wensten deze te behouden, al wordt er voor alle gebouwen (muv de grote kerk in het centrum) op zoek gegaan naar een nevenbestemming. De enige twee beschermde kerken bevinden zich in het centrum en Houtem.

Sint-Martinuskerk in Peutie

Uitbouw van de kerk als ‘Dorpshuis’

Een hybride tussen culturele ruimte, vergaderruimte en ontmoetingsruimte met respect voor het liturgische aspect. Ook aspecten als energie en akoestische verbetering komen in dit masterplan aan bod. De kerkfabriek zou veel van de kosten dragen met een bijdrage van Stad Vilvoorde.

Kerk Far-West

Weinig middelen, maar zoeken nevenbestemming

Masterplan Begraafplaatsen

Kerkhof van het centrum wordt onder handen genomen, op basis van een goedgekeurd masterplan. In kader hiervan onderzocht en inventariseerde Laura in 2025 de begraafplaats:

- Verschillende lijsten en inventarisaties. Het grote knelpunt: de nummering van de verschillende lijsten komen niet overeen.
 - **3 beschermde momumenten**
 - **42 elementen erkend als Klein Onroerend Erfgoed** (Provincie Vlaams-Brabant)
 - De heemkundige kring en de IOED identificeerden eerder al **290 graven als historisch waardevol**. Deze graven werden daarom opneem geïnterpreteerd door Laura, gekoppeld aan de opmaak van een schadebeeld en een globale kostenraming:
 - In totaal €85.000 nodig om deze 290 graven onder handen te nemen
 - De kosten voor de Grafkapel Hanssens en 2 ingestorte graven, in totaal €23 000, zijn opgenomen in het masterplan. Voor de overige €62 000 dient nog bijkomende financiering gezocht te worden.
 - Knelpunt: Er is geen duidelijkheid wie de eigenaren van de graven zijn.
 - Bovenop de 3 beschermde, 42 beschermde en 290 historisch waardevolle graven, bevinden zich nog **zo'n 2744 graftekens binnen het oudste gedeelte van de begraafplaats, die in zijn geheel eveneens als waardevol erfgoed is erkend** (Agentschap Onroerend erfgoed).
- Om het toekomstig beheer vlot te laten verlopen, werkte Laura een **erfgoedwaarderingkader** uit. Laura heeft verschillende erfgoedwaardes opgesteld (nul tot vier met nul geen waarde en vier zeer hoge erfgoedwaarde). Waarde 3 is lokaal belang, waarde 4 is van bovenlokaal belang. Deze waardes zijn belangrijk voor de ontknekeling van graven. 3 & 4 blijven, 2 wordt onderzocht door Laura om het naar een ander niveau te tillen/doen zakken, waardoor het allemaal draagbaarder en correct is.

Er bestaat een afzonderlijke lijst met de oorlogsgraven en er wordt gewerkt aan verschillende opties. Zoals de toegankelijkheid voor personen en voertuigen. Er is een Excel van Laura m.b.t. tot alle historische graven, deze is niet beschikbaar voor het publiek. Het masterplan houdt rekening met de doorgangbaarheid van het kerkhof voor het gebruik van het kerkhof.

Mits goedkeuring van budget zou Monumentwacht in augustus/september enkele graven komen onderzoeken.

3. Gesprekstafel onroerend erfgoed

- De schandpaal is gerestaureerd en teruggeplaatst
- Erfgoeddag '27: Thema passie, momenteel zijn men nog bezig met '26 Open monumentendag 13/09/26: Thema "in goede handen", insteek is voor het erfgoed en de mensen die het in goede handen houden in de kijker te zetten. Verschillende plekken zoals de Horta turnzaal, samenwerking met het stadsarchief (restauratie van de laatste ontwerpplannen van het stadhuis), Vzw de Winter, de bomputten in Houtem, ERF, Heemkundige kring ?, ...
- Laura: Afbraak van de Karmelsite in de Leuvensestraat, Diegemse kalksteen verloren gegaan, Diegemse kalksteen is gestockeerd en gekuist → Als er ergens deze steen nodig is, contacteer Laura!
- Voor de archeologiedagen '27; een archeoloog die overleden is zijn persoonlijke collectie is in bezit gekomen van stad Vilvoorde.

4. Varia

- Jaarmarkt Vilvoorde: verdwijnen van de facultatieve vrije dagen in het onderwijs heeft een impact op de jaarmarkt. De aanwezige leden van de erfgoedcommissie zijn het unaniem eens dat de traditionele datum van de jaarmarkt, op de derde maandag na Pasen, behouden moet blijven. Axel zal dit advies uitschrijven.
- Terugkoppeling van de bevraging van de leden: deze komen mee met het verslag en worden volgende commissie meegedeeld. Een actievare en proactieve rol van de leden en commissie is geëerd bij veel van de leden.
- Nieuws uit het stadsarchief (Cor): STAVAZA Vrijwilligerswerking "De erfgoedbrigade". Momenteel zijn er 10 actieve vrijwilligers. Hebben al veel werk verricht (collectief 58 werkdagen bij het schrijven van dit verslag). Niet alles is publiekelijk toegankelijk door selectie en rechten. Ze hebben 75 dozen geherklasseerd van de kerk van het Kassei, zouden naar het rijksarchief gaan. Nog veel plannen voor de vrijwilligerswerking (zie presentatie).
- Update 'To Bridge a Gap' (Rik): Het minder abstract maken van het Vilvoords erfgoed. Het aangaan van een kunstenaarstraject: er komt een muurschildering/kunstwerk in centrum Vilvoorde. Dit zal gebeuren in 4 fases: verzamelen, onderhandelen (welk erfgoed belichten), vertalen (met de kunstenaar) en installeren.
 - 2 juli is er de workshop cultureel erfgoed, iedereen is welkom! (locatie volgt, waarschijnlijk in de avond)
 - rick.jimenez@kuleuven.be

Volgende erfgoedcommissie:

Datum: 3 september 2026

Locatie: Hortazaal, Bolwerkstraat (onder voorbehoud)